

Chcete si popovídat se svým batoletem ještě než se naučí mluvit? Zkuste znakování. Díky znakové řeči pochopíte, co vaše dítě těší, trápí, co chce, a co naopak ne.

Ukaž, co je to...?

TEXT: IVANA AŠENBRENEROVÁ, MICHAELA TILTON

Znak pro slovo „žába“

Znak pro slovo „prasátko“

Ťukáte si NA ČELO, ŽE JE NESMYSL UČIT DĚTI „ZNAKOVAT“, KDYŽ SE PŘEČE MAJÍ PŘEDEVŠÍM NAUČIT MLUVIT? Neoddálí znakování jejich snadhu naučit se mluvit? Dlouholetý výzkum prokázal, že je tomu právě naopak. Děti, které znakuji, dokonce v průměru hovoří dříve, než děti, které to neumějí. „Mají i větší slovní zásobu a používají víceslovná spojení než děti, které znaky nepoužívají. Dokonce se při srovnávání dvou skupin dětí přišlo na to, že znakuující děti po dvou letech od začátku znakování předběhly ty neznakuující o celý rok v jejich schopnosti verbálně komunikovat,“ říká Michaela Tilton. Proč tedy znakovat? Schopnost mluvit se vyvíjí pomaleji, než touha dětí komunikovat. A protože to vymyslela příroda skutečně dobře, mohou batolata ovládat ruce a ostatní části těla použitelné ke znakování dříve, než hlasivky a další nástroje potřebné k mluvení.

MICHAELINA VOLBA

Dcera Sofia se narodila paní Michaela ve Spojených státech. Po narození se začala zajímat o vše, co se týkalo výchovy a vývoje dětí. Setkávala se s maminkami v sousedství a znakování mezi nimi bylo často diskutovaným tématem. „Maminky, které znakování používaly, byly svou zkušeností nadšené, a vřele ho doporučovaly. „Jejich nadšení mě přesvědčilo, abych to také zkusila. Neřehla jsem tedy, zda znakovat, ale jaký program zvolit,“ vypráví paní Tilton. Ve světě totiž existuje několik programů a liší se jednak přístupem, jak znaky učit, jednak tím, jaké znaky učit, a existují i velké rozdíly v kvalitě materiálů, které se nabízejí. A protože paní Michaela považovala znakování vlastně za první vzdělávací program pro malé dítě, postupovala při jeho výběru tak, jako by postupovala třeba při výběru školy. „Chtěla

jsm prostě pro dcerku to nejlepší,“ říká. Pro ni to znamenalo program vytvořený světově uznávanými kapacitami v oblasti vývoje dětí, který by byl ověřen dlouholetou praxí a vědeckým výzkumem a flexibilní natolik, aby uspokojil potřeby její moderní a zaneprázdňené rodiny, a také program, který má k dispozici dostatek kvalitních materiálů pro ni a pro jejich dceru. Proto zvolila program Baby Signs...

PROČ ZNAKOVAT

Hlavní důvody, proč rodiče s dětmi znakuji, jsou dva – zpfijemní jim to každodenní život s nemluvnětem a poskytne to jejich dětem pozitivní impuls k emočnímu a intelektuálnímu rozvoji, který má dlouhodobý příznivý vliv na jejich vývoj. Navíc znakování je naprosto přirozené. „V podstatě každé dítě používá nějaké znaky – zamávání „papa“, kývání hlavou na souhlas. Dítě, které dokáže vyjádřit své potřeby a pocity pomocí znaků, pocituje větší porozumění u svých nejbližších a cítí se šťastnější. Pozná, že znakování je mnohem lepší způsob komunikace než sličky a vzdorování a buduje si tak sebevědomí vždy, když se mu podaří něco správně znakem vyjádřit a jeho nejbližší mu rozumějí,“ vysvětluje princip Michaela Tilton. Rodiče jsou pak mnohdy velice překvapení, kolik toho už jejich malé nemluvně vnímá a čemu všemu rozumí. A mimo jiné, znakování způsobí, že s dětmi začnou rodiče častěji komunikovat a zejména tátové často začnou trávit s dětmi více času... Že znakování brzdí rozvoj řeči? Znakování u dětí poprvé zaznamenaly a popsaly v roce 1982 doktorky psychologie Kalifornské univerzity Linda Acredolo a Susan Goodwyn a prokázaly opak. Na základě výsledků průzkumu publikovaly knihu Baby Signs, která se stala rychle bestsellerem, jenž vyšel ve 14 jazycích! Proč tedy dává znakování podnět

Znak pro slovo „kūň“

Znak pro slovo „miminko“

k rychlejšímu vývoji komunikace? Důvodů je několik, ale hlavní je asi motivace. Dalo by se to přirovnat k vývoji chůze. To, že se děti učí lézt, je neodradí od toho, aby začaly jednou chodit. Často je tomu naopak – nově nabytá mobilita dává podnět ke zvýšenému zájmu o ještě efektivnější způsob pohybu. Lezení má tedy podobný vliv na chůzi jako znakování na mluvení.

SOFINY ZAČÁTKY

Dceři jsme začali znaky předvádět od šesti měsíců, prvního znaku jsme se dočkali v jedenácti měsících a byl to znak „hotovo“. Nejdříve ten znak používala u jídla, ale brzy ho začala využívat, i když byla hotová s koupáním a chtěla ven z vany nebo když měla hotovo na nočníčku nebo se jí přestalo líbit na houpáče. Za pár dní následoval znak „světlo“. Ten mě dost překvapil, protože se nejednalo o příliš praktický znak, který by vyjádřil její potřeby. Nejdřív ho používala, když jsme rozsvítili světlo, ale použila ho třeba, i když jsem ji měla v náručí na terase a ona ukázala na pouliční lampu, která byla zhasnutá. Nejdříve jsem nechápala, ale pak mi došlo, že mi říká, že tam včera viděla světlo. Pro mě to byl jasný důkaz toho, že znakování ji zajímá nejen proto,

* Maminčin odborník

Mgr. Kateřina Rodná
psycholožka, dětská
klinika nemocnice
v Motole, Praha

* Znakování je především zábava, a jako takové by mělo všem zúčastněným přinášet radost. Jako psycholožka vidím možný přínos znakování pro komunikaci s dětmi, které začínají mluvit později, které mají problém sdělit okolí, co chtějí nebo co je zaujalo, což může vést k nepohodě, napětí a frustraci.

* Jako psycholožka jsem byla požádána o názor na znakovou řeč, a když jsem hledala informace, rozhodla jsem se vyzkoušet znakování na vlastní (a synově) kůži. Byl mu téměř rok a poměrně rychle se naučil několik pro něj nejzásadnějších znaků. Kupodivu to nebylo jídlo, pití, spaní a přebalování, ale světlo, ryba, otevřít, hodit a odpadkový koš. A také znak pro „boli“. Znakování začalo bavit i pětiletou dcerku, která se rychle vpravila do role „učitelky“, což trochu otupilo její žárlení na sourozence.

Znak pro slovo „pití“

Znak pro slovo „ještě“

aby mi dokázala říct, co chce, ale také proto, aby se se mnou podělila o svět kolem sebe. Od jiných maminek jsem slyšela, že jejich děti začaly se znaky jako „čepice“ nebo „kytička“. Věřím, že mnoho maminek i bez znakování dokáže poznat, co jejich nemluvně chce k jídlu nebo pití, ale neumím si představit, jak jim jejich děti řeknou, že mají na tričku kytičku nebo že tenhle pán v obchodě má na hlavě čepici... Tahle konverzace je umožněna buď znakováním, anebo mnohem později, když děti umějí mluvit. Kolem jednoho roku začala Sofia používat i taková běžná slova, jako máma, táta, ham, hají. Znak pro jídlo se prakticky úplně vytratil, když začala říkat „ham“, ale ještě ho někdy použije, když mi chce něco zdůraznit, jako třeba, když jsem jí řekla, že další sušenku nedostane, tak si přede mě stoupla, řekla „ham“ a ještě u toho důrazně ukázala znak pro „jídlo“. Pak následoval stejně důrazný znak „ještě“. Jednoduché kombinace znaků jako „jídlo a ještě“ nebo „mléko a spát“ začala používat někdy kolem patnácti měsíců. Pak postupně přicházely znaky pro zvířátka, bezpečnostní znaky jako „horký“ a „bolí“ a v roce a půl jsme se konečně dočkali i znaku pro „děkuji“. Dnes je Sofii devatenáct měsíců a umí asi kolem 20 slov a přes 50 znaků. Teď je ve věku, kdy se zdá, že nová slova i znaky prakticky přibývají denně. Znakování se pro ni stalo naprostou přirozenou součástí každodenního života. „Neumím si představit, jaké by to bylo, kdyby naše komunikace byla omezena jen na těch asi dvacet slov, která Sofia umí. Určitě by nás to připravilo o chvilky porozumění a legrace.“ dodává Michaela.

KDY JE VHODNÉ ZAČÍT

Ve znakování je důležité rozlišit dva momenty – kdy rodiče začnou dětem znaky předvádět a pak okamžik, kdy začne znaky předvádět dítě samo. „To, kdy začít znaky

K ČEMU ZNAKOVÁNÍ SLOUŽÍ

- * Snižuje frustraci a vytváří důvěru
- * Umožňuje dítěti sdílet jeho svět
- * Upevňuje pouto mezi rodiči a dětmi
- * Odkrývá, jak jsou děti ve skutečnosti chytré
- * Podporuje pozitivní emocionální vývoj
- * Posiluje sebedůvěru dítěti
- * Napomáhá dětem v době, kdy se učí mluvit
- * Dává impuls k intelektuálnímu rozvoji

předvádět, záleží především na rodičích, co jim vyhovuje. Můžete začít prakticky od narození. Výhodou je, že si na předvádění znaků zvyknete a je jisté, že začnete dávat dítěti příležitost znaky používat v prvním okamžiku, kdy jsou na to připravené a mají o znakování zájem,” říká Michaela Tilton. Pokud začnete brzy, pak se musíte obrnit trpělivostí, protože může trvat i celý rok, než se vám nemluvně začne znaky vyjadřovat. Většina rodičů tak začíná mezi osmým a dvanáctým měsícem věku. „Znakování má význam i pro děti, které už pár slov znají, pokud pořád existují věci, osoby či zvířata, o nichž se chtějí bavit, ale která neumějí říct,” dodává paní Tilton. Děti se učí jen znaky pro slova, která ještě neumějí vyslovit a postupem času, jak se dítě učí vyslovit nová slovíčka, znaky se začnou samy vytráčet. „Je to naprosto přirozený vývoj a není třeba se obávat toho, že budete děti znakování odnaučovat,” vysvětluje Michaela Tilton. Znakování tedy slouží dětem jen relativně krátkou dobu, ale má dlouhodobý příznivý vliv na jejich rozvoj. Podle výsledků testu inteligence, který byl dán dětem z výše uvedených dvou skupin, které se zúčastnily studie Baby Signs, vyplynulo, že tehdy osmileté děti již znakování dávno nepoužívaly, a přesto bylo

Znak pro slovo „jídlo“

Znak pro slovo „čepice“

průměrné IQ znakovací skupiny o 12 bodů vyšší než IQ srovnávací skupiny.

PRÁVIDLEM JE PRAVIDELNOST

Čím více lidí s dítětem znakuje (samozřejmě ti, kteří o něj pečují), tím samozřejmě lépe.

„Ale pokud se mamince nepodaří přesvědčit tatínky, babičky a dědečky hned od začátku, nevádí. Oni se obvykle přidají, když uvidí první znaky, které jejich nemluvně s radostí předvádí a od tohoto okamžiku si nenechají ujít příležitost také si s malým „popovídat“, říká paní Tilton. Znakování ve výsledku ušetří čas, ale je k tomu zapotřebí určitá

počáteční časová investice. „Nejprve si zvolte metodu a osvojte si ji. Pokud si rodiče vyberou metodu Baby Signs, mohou se zúčastnit dvouhodinového kurzu, kde jim je metoda dopodrobna vysvětlena a naučí se tam i prvních 16 znaků do začátků. Domů si pak ponесou vše, co potřebují k tomu, aby mohli se znakováním začít, včetně DVD s videoslovníkem, kde najdou sto nejpoužívanějších znaků.

Kurzu se mohou zúčastnit oba rodiče a často se stává, že přijdou tatínkové, zpočátku skeptičtí, a odcházejí nadšení a připraveni začít,“ vykládá Michaela Tilton.

Po kurzu už pak jen stačí znakování zařadit do každodenních aktivit. Uvidíte, že se znakování zalíbí nejen dětem, ale i vám. ■

* Maminčin odborník

ing. Michaela Tilton, MBA
www.babysigns.cz